

TARTALOM

Ábrajegyzék	11
Táblázatok jegyzéke.....	15
Bevezetés	21

I. FEJEZET A KÖZÉP-DUNÁNTÚLI RÉGIÓ TÖRTÉNETE

1. A régió általános bemutatása.....	31
1.1. A soknemzetiségű régió	33
1.2. A gazdaság és infrastruktúra	36
2. Közép-Dunántúl megyéi és városai	39
2.1. Fejér megye és városai	39
2.1.1. Székesfehérvár	42
2.1.2. Dunaújváros	47
2.1.3. Mór.....	49
2.2. Veszprém megye és városai	50
2.2.1. Veszprém	52
2.2.2. Pápa.....	53
2.3. Komárom és Esztergom megye és városai	54
2.3.1. Tatabánya.....	56
2.3.2. Komárom	57
2.3.3. Esztergom.....	59
2.3.4. Tata	61

II. FEJEZET A RÉGIÓ TELEPÜLÉSHÁLÓZATA

1. Településhálózati jellemzők	63
1.1. A településállomány változásai és a térszerkezet	63
1.2. Településhálózat és településszerkezet.....	69
1.3. Településhierarchia	78
1.4. Település- és térségtípusok.....	81
1.5. Vonzáskörzetek és településegységek.....	84
1.6. Az urbanizáció következményei.....	89
2. Város és vidék kapcsolatrendszerei.....	94
2.1. A város–vidék kapcsolatok szerveződési szintje.....	95
2.2. A város–vidék kapcsolatok jellemzői.....	98
2.3. A kapcsolatrendszer jövője.....	103
2.3.1. Gazdasági kapcsolatok	103

2.3.2.	Szakmapolitikai kapcsolatok.....	104
2.3.3.	Társadalmi kapcsolatok.....	105
2.3.4.	Területfejlesztési kapcsolatok	107
3.	Határ menti térségek, határon átnyúló kapcsolatok	109
3.1.	Határtérség	109
3.2.	Az államhatár története, jellemzői.....	110
3.3.	A határon átnyúló kapcsolatok a rendszerváltás után	113
3.4.	Munkaügyi kapcsolatok.....	114
3.5.	A határon átnyúló együttműködések, eurorégiók	116
4.	A régió megyei jogú városai	120
4.1.	Székesfehérvár és térsége	120
4.1.1.	Székesfehérvár térségszervező funkciói.....	120
4.1.2.	A várostérség gazdasága	121
4.1.3.	A várostérség társadalma	127
4.1.4.	Ingázás	132
4.1.5.	Infrastruktúra és környezet.....	136
4.1.6.	Székesfehérvár nemzetközi kapcsolatai	138
4.1.7.	Jövőkép, a városfejlesztés irányai	139
4.2.	Veszprém és térsége	143
4.2.1.	Veszprém térségszervező funkciói.....	143
4.2.2.	A várostérség gazdasága	146
4.2.3.	Kutatás-fejlesztés	151
4.2.4.	A várostérség társadalma	152
4.2.5.	Foglalkoztatottság, munkanélküliség	159
4.2.6.	Infrastruktúra és környezet.....	165
4.2.7.	Környezeti állapot	167
4.2.8.	Oktatás, szociális ellátás.....	167
4.2.9.	Fejlesztési irányok, jövőkép.....	168
4.3.	Tatabánya és térsége.....	169
4.3.1.	Tatabánya térségszervező funkciói	169
4.3.2.	A város gazdasága.....	171
4.3.3.	A várostérség társadalma	177
4.3.4.	Egészségügy, oktatás, környezet	187
4.3.5.	Jövőkép, a városfejlesztés irányai	188
4.4.	Dunaújváros és térsége.....	191
4.4.1.	Dunaújváros térségszervező funkciói.....	191
4.4.2.	A várostérség társadalma	192
4.4.3.	Vándorlási különbség alakulása.....	197
4.4.4.	A várostérség gazdasága	199
4.4.5.	Infrastruktúra és környezet.....	206
4.4.6.	A város és térségének jövőbeni fejlődési irányai	209

III. FEJEZET
A RÉGIÓ GAZDASÁGI JELLEGZETESSÉGEI

1. A gazdaság átalakulása.....	212
1.1. Általános gazdasági térszerkezet.....	212
1.2. A Közép-Dunántúl gazdasága az átalakulás szakaszában.....	213
1.2.1. A transzformáció időszaka, 1990–1995.....	213
1.2.2. A konszolidáció időszaka.....	214
1.3. A gazdasági fejlődés térszerkezeti sajátosságai.....	217
1.4. Tőkevonzó képesség, beruházások.....	218
1.4.1. Beruházások.....	218
1.4.2. A fizikai tőke minősége.....	220
1.5. Gazdasági teljesítmény, ágazatok.....	221
1.5.1. Gazdasági szervezetrendszer.....	222
1.6. A régió ipara.....	223
1.7. A régió mezőgazdasága.....	225
1.7.1. Növénytermesztés.....	226
1.7.2. Állattenyésztés.....	228
1.7.3. Mezőgazdasági beruházások, agrártámogatások.....	229
2. Gazdasági aktivitás, foglalkoztatottság, munkanélküliség.....	231
3. A terciér szektor.....	244
3.1. A terciér szektor regionális jellemzői.....	244
3.2. Közlekedés.....	248
3.2.1. Közúti közlekedési hálózat.....	248
3.2.2. Vasúti közlekedési hálózat.....	251
3.2.3. Egyéb közlekedési hálózatok.....	252
3.2.4. Közlekedésfejlesztés.....	253
3.3. Kereskedelem.....	255
3.4. A terciér szektor szerepe a régió gazdaságában.....	256
4. Turizmus.....	257
4.1. A turizmus szerepe a régió gazdasági-foglalkoztatottsági viszonyaiban.....	257
4.2. A Közép-dunántúli régió turisztikai látványosságai és célterületei.....	261
4.2.1. A Balaton kiemelt üdülőkörzet.....	261
4.2.2. A Velencei-tó–Vértes kiemelt üdülőkörzet.....	263
4.2.3. A Dunakanyar kiemelt üdülőkörzet közép-dunántúli területei.....	264
4.2.4. A Közép-dunántúli régió további turisztikai nevezetességei és célterületei.....	264
4.3. Kínálati-keresleti viszonyok alakulása.....	267
4.4. A turisztikai irányítás rendszere a Közép-dunántúli régióban.....	275
4.5. Turisztikai fejlesztések a Közép-dunántúli régióban.....	277
5. Innovációs folyamatok.....	280
5.1. Az innovációs kereslet sajátosságai.....	281
5.1.1. Innovatív vállalkozások.....	283
5.2. Az innovációs kínálat sajátosságai.....	286
5.2.1. Támogató szervezetek.....	286

5.2.2. A kutatás-fejlesztés és felsőoktatás helyzete a régióban	290
5.3. Az innovációt támogató kezdeményezések	295

IV. FEJEZET A RÉGIÓ TÁRSADALMI JELLEGZETESSÉGEI

1. Demográfiai-társadalmi folyamatok a régióban	298
1.1. Demográfiai-társadalmi jellegzetességek	298
1.1.1. A népesedési folyamatok kistérségi különbségei	312
1.2. Etnikai közösségek jelenléte és dinamikája.....	313
1.2.1. A nemzeti és etnikai közösségek iskoláztatási mutatói	320
1.3. Vallási, felekezeti jellemzők.....	322
2. Egészségi állapot, az egészségügyi intézményrendszer	324
2.1. Az egészségügyre ható demográfiai folyamatok	325
2.2. Leggyakoribb halálokok	326
2.3. Háziorvosok és működő kórházi ágyak.....	330
2.4. Intézmények	332
2.5. Szenvedélybetegek	336
2.6. Fejlesztési szükségszerűség.....	337
3. Társadalmi problémák.....	337
3.1. A szegénység.....	337
3.2. A nyugdíjasok helyzete	342
3.3. Társadalmi devianciák.....	343
3.4. Hajléktalanság	345
3.5. Fogycékkosság	346
3.6. Szociálpolitikai megoldások.....	348
3.6.1. Segélyezés.....	348
3.6.2. Szociális szolgáltatások.....	352
3.7. Nonprofit szektor szerepe a szociális ellátásban.....	363
3.8. Problémaorientált megoldások	364
4. Társadalmi konfliktusok.....	366
4.1. A természeti környezeti konfliktusok sajátosságai	367
4.2. Területi változásokkal összefüggő konfliktusok.....	372
4.3. Szociális konfliktusok	374
4.4. A meghatározó tényezők	377
5. Civil társadalmi szervezetek.....	378
5.1. A szervezetek jogi formája, tevékenységi főcsoportjai és foglalkoztatottsági jellemzői	382
6. Közoktatás, kultúra, és közművelődés	386
6.1. Identitás és történelem.....	386
6.2. Az oktatás általános jellemzői	388
6.2.1. Óvoda, általános iskola	388
6.2.2. Középfokú oktatás.....	394
6.3. Közművelődés, kultúra.....	397

V. FEJEZET KÖZIGAZGATÁS ÉS POLITIKAI SZERKEZET

1. A Közép-Dunántúl helyi közigazgatásának fejlődési tendenciái	403
1.1. A lokális közigazgatás szervezetrendszere	403
1.2. Körjegyzőségek	404
1.3. Társulások	406
1.4. A városok közigazgatási funkciói.....	410
1.5. A területfejlesztés kistérségi szintje	413
2. Területi közigazgatás.....	415
2.1. A megyei önkormányzatok létrejötte a rendszerváltás után	415
2.2. Államigazgatási szervezetrendszer a régióban	417
3. A területfejlesztés új intézményrendszere	419
3.1. Közép-dunántúli Regionális Fejlesztési Tanács	419
3.2. Közép-dunántúli Regionális Fejlesztési Ügynökség	422
4. A régió fejlesztésének főbb irányai és eszközei	426
5. A régió politikai intézményrendszere.....	429
5.1. A politikai intézmények	429
5.2. A régió ideológiai-politikai jellege és a választások	435

VI. FEJEZET TERMÉSZETI ÉS AZ ÉPÍTETT KÖRNYEZET

1. A régió természeti-táji adottságai és környezetvédelme	441
1.1. A Közép-Dunántúl tájai és a tájgazdálkodás sajátosságai	441
1.1.1. Természeti tájak	441
1.1.2. Tájhasznosítás	444
1.2. Környezetállapot és környezetvédelem	448
1.2.1. Talajok	448
1.2.2. Levegő.....	449
1.2.3. A felszíni és felszín alatti vizek, vízgazdálkodás	451
1.2.4. Hulladékgazdálkodási sajátosságok	453
1.2.5. Környezetgazdálkodás	456
1.3. Környezetvédelmi fejlesztési tervek.....	459
2. Az épített környezet jellegzetességei, a vidéki és a városi építészet	460
2.1. A régió vidéki (rurális) építészete	460
2.2. A városépítészet kezdetei	465
2.3. Az újkori városi építészet	471
2.4. Az épített környezet megőrzése és fejlesztése	478
2.4.1. „Élő örökség”: kertek, parkok, parkerdők megújítása.....	478
2.4.2. Városrészek, településközpontok megújítása; műemlékvédelem.....	479
2.4.3. Mérnöki alkotások, műtárgyak létesítése és megújítása.....	481

VII. FEJEZET	
HOGYAN LEHET FENNTARTHATÓ EGY RÉGIÓ	
SIKERESSÉGE?	
	483
Irodalom.....	486
A kötet szerzői	505